

У рэтраспектыве летапісу

Напярэдадні 1150-гадовага юбілею самага старажытнага горада Беларусі — Полацка — у выдавецтвах краіны пабачыла свет шмат кніг, прысвечаных гораду над Дзвіной, яго гісторыі, культуры, знакамітым палачанам. І гэта цалкам заканамерна. Полацк — калыска беларускай духоўнасці, нездарма ж ён першы сярод беларускіх гарадоў на год стаў Культурнай сталіцай краіны. Кожная з новых кніг адметная, як па змесце, так і па фармаце. Да прыкладу, Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі выпусціла ўнікальны альбом "Полацк. 1150". На гэтую незвычайную кнігу мы і звернем больш пільную ўвагу.

Юзэфа ВОЎК

Альбом (а яго аб'ём больш як 500 старонак) можна смела назваць летапісам Полацкай зямлі. Але летапісам асаблівым. Тут мінуўшчына і сучаснасць знітаныя не толькі ў тэкстах, але і ў шматлікіх фота-здымках. Яны нагадваюць пра старажытныя часы — крыж Еўфрасінні Полацкай, Барысавы камяні, старыя фрэскі, іконы — і акрэсліваюць месца нашай генерацыі ў канве больш як тысячагадовай гісторыі горада і дзяржавы.

— Альбом "Полацк. 1150" уключае тэксты, падрыхтаваныя супрацоўнікамі Інстытута гісторыі, Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы, Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі, Полацкага нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка. Усе матэрыялы былі па-мастацку апрацаваныя вядомымі пісьменнікамі, палачанінам Навумам Гальпяровічам. А фотаздымкі для праекта зробленыя вядучымі фотамастакамі з Мінска і Полацка, — распавядае галоўны рэдактар выдавецтва

"БелЭн" Ларыса Языковіч. — У гэтым выданні мы паспрабавалі паказаць гісторыю Полацка, прадставіць яе ў папулярным выглядзе. Думаю, што наша задумка рэалізаваная. Аўтары ў сваіх матэрыялах звяртаюць увагу на адметныя моманты мінуўшчыны, пачынаючы з першых паселішчаў на берагах Палаты, утварэння Полацкага княства, знаходжання полацкіх зямель у складзе Вялікага Княства Літоўскага, становішча ў рэгіёне ў часы розных войнаў. Завяршаецца расповед ужо нашымі днямі, мы звяртаем увагу і на перспектывы развіцця горада як гістарычнага і турыстычнага цэнтра.

Гэты альбом — сумесная праца вялікага калектыву аўтараў. У іх ліку — вядомыя даследчыкі гісторыі і мастацтва Тамара Габрусь, Вольга Ляўко, Дзяніс Дук, Сяргей Тарасаў, Вячаслаў Даніловіч і іншыя. Хоць вынік іх працы — фотальбом, па сутнасці папулярнае выданне, ён мае сур'ёзную навуковую базу. Над мастацкім афармленнем працавалі Усевалад Свентахоўскі і Павел Семчанка. Асобныя тэксты выдавецтва атрымала з

Полацкага Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра, дапамогу ў зборы матэрыялаў аказалі Полацкае кніжнае выдавецтва і рэдакцыя газеты "Полацкі веснік", а Нацыянальны мастацкі музей прадставіў карціны мастакоў-палачан. Альбом "Полацк. 1150" пабачыў свет пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта, Полацкага гарадскога выканаўчага камітэта.

Што да зместу выдання, то тут таксама ёсць свае адметнасці. Так, у альбоме ўпершыню змешчаны пераклад "Жыцця Еўфрасінні Полацкай" на сучасныя бе-

ларускую і рускую мовы. Аўтар перакладу — даследчык даўняй літаратуры, доктар філалагічных навук Іван Саверчанка. Кнігу адкрывае прывітальнае слова Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Лукашэнка.

— Мы пастараліся паказаць чытачу-гледачу ўсе помнікі культуры, усе музеі, што ёсць у Полацку, прадставіць вельмі багатую гісторыю горада і яго слаўных жыхароў — Усяслава Чарадзея, Еўфрасінню Полацкую, Францыска Скарыну, Сімяона Полацкага, — зазначае Ларыса Уладзіміраўна.

Можна заўважыць у кнізе і іншыя адметнасці. Да прыкладу, нумарацыя старонак падаецца паралельна ў двух варыянтах: арабскімі лічбамі і спецыяльнымі значкамі, якімі ў стараславянскай мове абазначалі нумар. Тут можна знайсці цытаты з работ вядомых гісторыкаў, прысвечаных Полацку, прачытаць цікавыя факты пра старажытны горад.

Але з падрыхтоўкай вялікага альбома праца над "полацкай тэмай" у выдавецтве "БелЭн" не скончылася. На аснове вялікай кнігі зрабілі і маленькую, яна пабачыла свет у межах серыі "Маленькі прафесар". Выданне "Знакамітыя палачане" распавядае пра трох знакавых асоб у гісторыі Полацка — Усяслава Чарадзея, Еўфрасінню Полацкую і Францыска Скарыну. З мінуўшчынай самага старажытнага горада з дапамогай гэтай кнігі змогуць пазнаёміцца і дзеці.